Semafor

Pitanje trenutne likvidnosti zahtjeva najveću moguću pažnju, bez obzira o kojem se sektoru radi (obitelj + gospodarstvo + država = zemlja). U ovoj ću se raspravi koncentrirati na kratkoročne aspekte. Cilj je rasprave ukazati na mogućnost jednostavnog dijagnosticiranja financijskog stanja obitelji, gospodarstva, države, zemlje što omogućuje, s jedne strane, kratkoročno prilagođavanje, i, s druge strane, preispitivanje politike likvidnosti odnosnog subjekta. U raspravi ću se koncentrirati na obitelj koju određujem kao temeljnu jedinku društvenog sustava, koja na bazi uzajamnosti osigurava opstanak i ravnopravnost svih svojih članova. Tržišni način privređivanja nužno rastače obitelj. U vrijeme zlatnog razdoblja kapitalizma (1945. – 71.) država je preuzela značajan broj socijalnih funkcija koje je rješavala tradicionalna obitelj. Tako su djeca u obiteljima bila garancija opstanka starijih članova. U državi blagostanja djecu zamjenjuje mirovinski i socijalni sustav.

Crveno

Uobičajeno je da se dohodak dijeli na dio koji odlazi u potrošnju i dio koji se štedi (temeljem koje se investira), narod bi kazao: „za crne dane“. Nakon rastakanja države blagostanja i zamjenom nacionalne tržišnom državom štednja/investiranje dobiva na značaju jer se rizici koje je pokrivala država blagostanja individualiziraju. Ukoliko vam tekući prihodi ne pokrivaju tekuće rashode pali se crveno svijetlo. Vaša je financijska slika zabrinjavajuća. U još ste većim problemima ukoliko su vam kartice u – crvenom saldu. Ako nemate lako unovčive imovine ili je uopće nemate vaš financijski imunitet je na zabrinjavajućoj razini. Vi se nalazite u financijskoj krizi i poslovna banka, kad identificira vašu financijsku sliku, zatražit će da podmirite obveze ili da pružite dodatne garancije. Ukoliko to niste u stanju vi se nalazite u najgorem zamislivom položaju – stečaju.

Dakle, čak kad „ne peglate“ kreditne kartice vi se možete naći u nezavidnom položaju. Što tek reći za one pojedince i obitelji koje su se olako zaduživale podižući kredite da bi kupovali stvari koje im ne trebaju i tako impresionirali okolinu koja ih ne podnosi. Za nerazumno podizanje kredita narod ima jasnu poruku: „sve se vraća, sve se plaća“.

U Javnosti je prisutno mišljenje kako rizike tvrtke snosi samo poduzetnik ili investitor. Vi snosite najveći rizik jer u slučaju propasti poduzetničke kombinacije gubite svoje radno mjesto. Vi ste

dodatno u težem položaju jer poduzetnici i investitori su informirani daleko prije o problemima u poslovanju pa imaju vremena da se prilagode nastalim problemima. Vi koji ionako jedva vežete kraj s krajem doznate posljednji. Osim toga, nije nerealno pretpostaviti da je iznos štednje u slučaju poduzetnika i investitora daleko veća od vaše što znači da neće biti socijalno ugroženi kao što ste to vi. Da bi ispravno odgovorili u kakvom se financijskom položaju nalazite morate si postaviti pitanje: koje su posljedice po moju obitelj ukoliko dobijem otkaz? Otkaz je sastavni dio vaše radne aktivnosti. Â U razvijenim zemljama zaposlenici ne samo da mijenjaju tvrtke u kojima rade, već mijenjaju profesiju. Država ih u tome podupire lako dostupnim, učinkovitim i besplatnim, ili bar jeftinim, obrazovanjem. Općenito, smisao i sadržaj cjeloživotnog obrazovanja je kako bi se radna snaga prilagodila brzo rastućim tehničkim i tehnološkim promjenama. Tako obrazovanje postaje sastavni dio aktivnosti svakog pojedinca i obitelji tijekom radnog vijeka. Samo i jedino obrazovanje omogućuje obitelji dugoročnu financijsku stabilnost. Kratko rečeno, investiranje u obrazovanje je najbolji način kako ćete rješavati svoje financijske probleme. Činjenica kako se u Lijepoj našoj tragično malo čita je dokaz da se držimo, danas neprihvatljive, maksime: „pleti kotac ko i otac“. Na žalost, naša ministrica gospođa Blaženka Divjak ne vodi dostatnu brigu glede cjeloživotnog obrazovanja pa nije čudo kako nam je više od sto tisuća ljudi nezaposleno i istovremeno uvozimo radnu snagu.

Dakle, kad analiziramo Â vlastito financijsko stanje u razmatranje moramo uzeti slučaj gubitka radnog mjesta. Razmatramo mogući gubitak radnog mjesta kako bi precizirali potrebno vrijeme da se ponovno zaposlimo. Upravo potrebno vrijeme da se ponovno zaposlimo određuje donju granicu štednje ili imovine s kojom moramo raspolagati kako bi „skrpali kraj s krajem“. Nadalje, valja preispitati da li su svi troškovi koje mjesečno imamo zaista neophodni, te odgovoriti na pitanje: „što bi se dogodilo ukoliko bi se odrekli nekih roba ili usluga?“. Uobičajeno je odrediti da crveno svjetlo na semaforu gori ukoliko ne raspolažemo štednjom ili imovinom koja će pokriti naše troškove najmanje šest mjeseci. Ukoliko ne raspolažete s potrebnim rezervama predlažem da ozbiljno preispitate svoje navike i osigurate potrebni rezervni fond. Kratko rečeno, nemojte oponašati državu jer ona može uvijek povećati svoje prihode nametnuti nove poreze ili povećati postojeće. Ona je to učinila prilikom nedavne krize u 2009. godine. To će ona ponoviti u slijedećoj krizi. Sasvim je drugo pitanje što je to i takvo ponašanje države nerazumno i kontraproduktivno.

Narančasto

Vi ste financijski spremni da ostanete bez posla jer ste u mogućnosti svojoj obitelji osigurati životni standard koji ste odredili zadovoljavajućim. Vi se brinete o svojoj financijskoj „krvnoj slici“ na način kako je to nužno u nerazvijenoj i nerazumnoj zemlji kao što je to Lijepa naša. Međutim, vi ste svjesni da vam štednja ili imovina koja pokriva samo šest mjeseci očekivanih troškova u slučaju značajnijih gospodarskih poremećaja, recimo krize, nije dostatna. Rizici i neizvjesnosti, recimo kao što je to bila prethodna kriza, mogu znatno ugroziti i produžiti agoniju za koju se

niste financijski pripremili. Istu priču imamo u slučaju kad se zaposlite uz značajno nižu najamninu (manja od vaših uobičajenih troškova). Sve to i mnogo drugih problema ugrožavaju financijsku i svaku drugu stabilnost vaše obitelji. Vaša razmišljanja traže odgovor što vam je činiti da osigurate svoju obitelj, s jedne strane, i, s druge strane, omogućite školovanje vašoj djeci. Narančasto svjetlo ne garantira budućnost vašoj djeci. To je ispravno razmišljanje koje će zaštititi vašu obitelj od materijalnih ugroza. Narančasto svjetlo gori dok ne osigurate opstanak obitelji na rok od dvije godine. Umjesto kratkoročnog razmišljanja vi planirate na srednji rok. U srednjem roku raspravljate i razmišljate što mi je činiti da smanjim rizike i neizvjesnosti s kojima sam danas suočen, te koliko sam financijski osposobljen da spremno dočekam dolazeću gospodarsku krizu. Vjerojatno ste i do sada mjerili vrijednost svoje radne snage na tržištu rada. Sada pažnju usmjeravate što morate učiniti kako bi povećali potražnju za svojim radom. Odgovor na postavljeno pitanje bit će jednostavniji ako raspolažete dodatnim financijskim sredstvima za obrazovanje koje će vam omogućiti veću plaću koja, sa svoje strane, donosi mnoge nove povoljne mogućnosti za vašu obitelj. Vrijeme do dvije godine je dostatno da produbite svoje spoznaje na području vaše Â profesije. Zato ćete intenzivirati promatranje kretanja na tržištu rada, uključivo intervjue, kako bi se osobno uvjerili i u tržišnu vrijednost vaših profesionalnih sposobnosti. Valja kazati kako je realno očekivati da će obitelji koje žive u ozračju narančastog svijetla dosegnuti financijsku sigurnost zelenog svijetla.

Zeleno

Vaša je štednja ili imovina dostatna da vam osigura financijsku stabilnost dvije godine pa ste u mogućnosti da razmišljate o daljnjem poboljšanju vaše financijske stabilnosti. Djeca rastu što iziskuje dodatne troškove, a po završetku njihova obrazovanja valja ih pripremiti za novi samostalni život. Svjesni ste koliko vam vrijedi vaše znanje. Međutim, to nikako ne koristite kako bi se opustili. Što više, smatrate kako se nije primjereno osloniti na postojeću politiku države jer je zadnja kriza pokazala da je država zapravo neučinkovita, je se hvali u vrijeme „sedam debelih krava“ i kritizira svoje predšasnike u vrijeme „sedam mršavih krava“. Držite se one narodne: „u se i u svoje kljuse“. To je ispravan pristup. Posebnu pažnju posvećujete praćenju stanja u branši u kojoj ste zaposleni. Ukoliko je područje vašeg profesionalnog djelovanja rastuće imate sreću i dovoljno je da povećate svoje vještine. Međutim, ukoliko vaša branša zaostaje za rastom gospodarstva svjesni ste da će kad-tad nastupiti problemi u vašoj tvrtki. Vi imate dovoljno financijske snage da se pripremite za nove okolnosti. U mogućnosti ste da birate da li ćete se prekvalificirati i tako steći kompetencije kako bi se zaposlili u branši koja raste ili ćete sami, ili u zajednici, s drugim partnerima započeti svoju poslovnu kombinaciju ili preuzeti (kupiti) tvrtku u kojoj ćete ostvariti svoje ideje koje ste kreirali radeći postojeći posao. Svjesni ste da samozaposlenje ima prednosti i nedostatke. Prije konačne odluke dobro ćete razmisliti kako vaša obitelj ne bi postala ugrožena.Â Međutim, vi imate pravo tako razmišljati jer ste bili odgovorni prema svojoj obitelji što dokazujete daÂ živite u ozračju zelenog financijskog svjetla.

Zaključak

Neodgovorna ekonomska politika kreira, sa svoje strane, značajne rizike. Obitelj, vrijedi i za tvrtke, moraju najveću moguću pažnju posvetiti svojoj financijskoj stabilnosti. Uostalom, svaka je kriza imala svoje tragične financijske aspekte. Olako zaduživanje povećava zadovoljstvo danas i nosi velike brige sutra. Narod bi kazao: „pitat će te starost gdje ti je bila mladost“. U vrijeme „sedam debelih krava“ sve izgleda mnogo ružičastije nego u vrijeme „sedam mršavih krava“. Nema nikakvog razlog vjerovati kako će sutra biti bolje nego što je bilo jučer.

Velik broj socijalno ugroženih građana dovoljno je upozorenje razumnim pojedincima da se bore kako ne bi postali dio ugrožene i obespravljene populacije. Mlade obitelji koje odlaze iz Lijepe naše svjesne su da u Lijepoj našoj nemaju razloga očekivati bolje sutra. Zato odlaze. Oni koji ostaju moraju biti svjesni da se moraju mijenjati. Ostatak „samoupravnog mentaliteta“ rezultirao je mnogim problemima pa je nastavljanje te i takve politike, od obitelji do zemlje u cjelini, pogubno kako za pojedinca tako i Lijepu našu. Politika koja bi trebala biti određena odgovornošću političara prema građanima nikako da profunkcionira.